

HOEFBLAD

56^e jaargang nr.3 Zomer 2019

Foto B. Leemans

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

Hoefblad

ALGEMEEN E-MAILADRES: mailto: kenengeniet@home.nl

VOORZITTER

Programmavoorbereiding
Krantenberichten

Christ Grootzwagers

Kamilletuin 6
5103 CB Dongen
tel. 0162-312116
voorzitter@kenengeniet.nl

SECRETARIS

Els Scheepers
Stoeken 13
5102GT Dongen
tel. 06-48825523
secretaris@kenengeniet.nl

PENNINGMEESTER

Rabobank Dongen
IBAN:
NL44 RABO 0111984114
Ledenadministratie

John van Meggelen
Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996
penningmeester@kenengeniet.nl

Programmavoorbereiding

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47
5102GD Dongen
tel.0162-517996
vlinder@kenengeniet.nl

BEZORGING HOEFBLAD

Opgave excursies

Marie-José van Gestel
Hubertusstraat 9
5106 NS Dongen-Vaart
tel. 06-10120230
mjvangestel.burmanje@home.nl

BESTUURSLID

Afgevaardigde
Bijenvereniging
Ambrosius
Tuingroep

Anton Staps
Dongenseweg 7
5171 NA Kaatsheuvel
tel. 0416-273332
mobiel tel. 06-13402220

BESTUURSPRAATJE

Weer zijn er 3 maanden verstreken, tijd voor een nieuw Hoefblad, dus ook voor dit praatje, als u dit leest is de lente weer voorbij, de zomer staat voor de deur, voor velen de tijd van ontspanning. Vakantie, de één beleeft het anders als een ander, sommigen kiezen voor de zon en lekker luieren, een terrasje pikken, stadje bekijken, museum bezoeken. Niets voor mij, geef mij maar de rust van de natuur, stilte, met alleen maar vogelgeluiden om je heen, een ruisende beek, een klaterende waterval. Wij zijn nu eenmaal verslaafd, de berg roept, zo ook dit jaar, de wandelkaarten liggen al weken op de tafel en Hanny is bezig met de voorbereiding van vele wandeltochten. Eerst wordt gekeken wat voor gebied het is, welke grondsoort enz. want dan weet je ook welke planten er voor kunnen komen en de bezoekers van die planten. Want jaarlijks is het voor ons een sport, om nieuwe dingen te ontdekken, planten die we nog niet gezien hebben, of insecten welke we nog nooit ontdekt hebben, met name natuurlijk vlinders.

Zo ontstaat er een hele lijst van wandelingen die we kunnen gaan maken, rekening houdend met de weersomstandigheden, want dat is in Beiden lopen we met onze camera te speuren naar bijzondere dingen, Hanny met haar fotoestel en ikzelf met de videocamera. Je loopt zo heel bewust rond te kijken, met oog voor elk detail en dat vinden wij genieten. Zo heeft iedereen zijn eigen manier van ontspannen, als je er maar plezier in hebt.

Het tochtenprogramma loopt tegenwoordig gewoon door, dus wilt u er eens opuit, onder leiding van een deskundige gids, dan zijn er voldoende mogelijkheden, je kunt mee gaan wandelen of fietsen en in augustus maken we ook nog onze jaarlijkse bustocht. Deze keer naar de kust bij Voorne, waar we gaan wandelen door de duinen, een bezoek brengen aan het bezoekerscentrum Tenellaplas, waar ook een flinke heemtuin ligt. Verder houden we nog een tuindag in onze Natuurtuin Kandoel, kom dan ook eens kijken, de tuin staat dan schitterend te bloeien, tenminste als we niet zo'n droge tijd krijgen als vorig jaar. De mensen van de tuin zullen u hartelijk ontvangen en zo nodig uw vragen beantwoorden.

Wilt u eens een verhaaltje schrijven, uw foto's delen of een verslag maken van een tocht, dan zijn uw stukjes van harte welkom en wie weet komt uw foto zelfs op de voorpagina. Ja kennen en genieten doen we samen, zij die nog vakantie krijgen bij deze een hele fijne reis genest.

BIJ DE VOORPAGINA: DE HAVIK

Bart Leemans, ja de zoon van Koos en Marie, schoot een bijzonder mooi plaatje en deelde dat op de Facebookpagina van Ken en Geniet. Nadien stuurde hij zijn foto naar de redactie van het Hoefblad, om te plaatsen op de achterpagina, als redactie vonden we het zo;, prachtige plaat dat we unaniem ervoor kozen deze op de voorpagina te plaatsen. Voortaan zullen we proberen iets meer te vertellen over de foto op de voorpagina, deze keer dus de havik, gefotografeerd in Natuurtuin Kandoe.

Kenmerken

Een volwassen exemplaar kan een lengte hebben tussen 49 en 66 cm. Een havik heeft korte, brede vleugels en een lange, bijna rechthoekige staart. Een volwassen havik heeft een witte lijn boven het oog, een zwarte kruin en donkere veren in de oorstreek. Het verenkleed van een mannetje is bovenaan bruin en onderaan vaalwit met dunne grijze strepen. Het vrouwtje is veel groter met een bovenaan leigrijs verenkleed en onderaan grijs. Een jonge havik heeft boven een bruin verenkleed en is gestreept bruin onder. Bovendien is de witte oogstreep minder opvallend.

Een havik is een stille vogel. Slechts in de broedtijd kan men verschillende soorten gekkeker horen. In Eurazië wordt de mannetjeshavik gemakkelijk verward met de sperwer (*Accipiter nisus*), maar de havik is iets groter en zwaarder, en heeft iets langere vleugels.

Voedsel

De havik vangt middelgrote vogels en zoogdieren. Hoofdprooien in Nederland zijn postduif, houtduif, gaai en konijn. Ook eksters en kraaiachtigen worden verschalkt. In terrein met veel dekking jaagt de havik vanaf een zitplaats of in een lage vlucht om een prooi te verrassen. Daarbij kan de vogel op korte stukken een relatief grote snelheid (80 km/u) ontwikkelen. Haviken vangen hoofdzakelijk de soorten die in hun habitat talrijk voorkomen. Vaak is te zien hoe een havik net als een slechtvalk vanuit een hoge vlucht op een prooi duikt.

Voortplanting

Een paartje haviken heeft vaak meerdere nesten in hun territorium, die van jaar tot jaar worden gewisseld om parasieten te vermijden, maar maakt toch gemakkelijk een nieuw nest. Dit nest, ook wel horst ge-

noemd, wordt met dode takken gebouwd hoog in de boomkruin in een gaffelvormige tak, of aanleunend tegen de stam.

De havik legt een tot vijf blauwwitte eieren, meestal drie of vier. Tijdens het broeden ruien de mannetjes en vrouwtjes en vindt men gemakkelijk ruiveren onder het nest van, voornamelijk, het vrouwtje, doordat zij meer aan het nestgebied gebonden is. Havikjongen die klaar zijn om het nest te verlaten beginnen met vlieg oefeningen. De ouders leggen dan prooi op de rand van het nest, waardoor de jongen fladderend naar de rand gaan. En ineens duiken ze spontaan van het nest als (bijna) volleerde vliegers. De havik heeft een karakteristiek vluchtpatroon: trage klap van de vleugels, trage klap en dan glijvlucht recht vooruit.

Ze blijven hun hele leven in hetzelfde territorium, maar de haviken uit noordelijke streken migreren zuidwaarts om te overwinteren.

Verspreiding

De havik komt voornamelijk voor in bosgebieden in gematigde streken van het noordelijk halfrond. Landbouwgronden worden echter vaak ook gebruikt om te jagen en hier en daar worden ze ook al in steden waargenomen.

Jachttechniek

De havik zit doorgaans onbeweeglijk op een tak en wacht tot hij een prooi ziet. Als hij een prooi gekozen heeft, duwt hij zich af en fladdert

een paar keer met de vleugels. Met zijn vleugels bijna helemaal tegen zijn lichaam stort hij pijlsnel door bomen en struiken op zijn prooi af tot hij die heeft.

havik

ALGEMENE LEDENVERGADERING van 2018 op 27-02-2019

Aanwezig zijn 55 leden.

1. Christ opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom. Hij bedankt de vrijwilligers (inmiddels 60 man) en ook de gid-sen voor het werk wat ze het afgelopen jaar hebben gedaan. Christ vraagt ook een moment stilte voor de leden die het afge-lopen jaar zijn overleden.
2. De notulen van de Algemene Ledenvergadering van 2016 worden voorgelezen, er zijn geen opmerkingen. Het bestuur wordt voorgesteld.
3. Ingekomen stukken: bericht van verhindering is ontvangen van Elly Jansen, Beppie Verhagen, Wim Blankers, Jos van Don-gen, Leny van de Nieuwenhuijsen.
4. Het jaarverslag van 2018 wordt voorgelezen door Els. Geen 17, maar 24 tochten zijn er geweest. Christ vult aan over groenbeleid zoals bij Puk en Muk. De ecologische verbinding blijft nu doorlopen door het groen bij Puk en Muk te laten door-lopen. En meer groen in de wijken!
5. De penningmeester leest het financiële jaarverslag van 2018. Deze keer via de beamer op het scherm te zien.
6. De kascontrolecommissie Leo Reynierse brengt verslag uit en het zag er weer allemaal picco bello uit. Christ bedankt Leo voor zijn werk in de afgelopen twee jaar en hij verzoekt de le-den voor een nieuw commissielid. De heer Suurwaard stelt zich beschikbaar voor de komende 2 jaar.
- 7 Volgens rooster zijn Anton en Els aftredend, beiden gaan er mee door, de aanwezige leden zijn het hier mee eens.
- 8 De begroting voor 2019 wordt door John voorgelezen.
- 9 Tochtenprogramma 2019 wordt door Christ voorgelezen. Pro-gramma komt in het volgende Hoefblad.
- 10 Els leest de lijst met de jubilarissen voor. Helaas is Eric van den Bosch niet aanwezig. Christ vernoemt hem omdat Eric elk jaar 200 nestkastjes afneemt voor zijn makelaarskantoor. Iedereen die bij hem een huis koopt, krijgt een nestkastje! Christ feliciteert Corrie Verschuren die ook 25 jaar lid is van Ken en Geniet, ze krijgt een oorkonde en een flesje drank.
- 11 Rondvraag: Ad vraagt of ze in Tilburg ook een nestkastje krij-gen van van den Bosch? Dit is niet bij ons bekend. Theo Thijs-sen vraagt of het financiële verslag ook met de mail kan wor-den meegestuurd.

- 12 Christ sluit de vergadering met het verhaal dat Beleef de lente life is te volgen. Er staan bij o.a. Peter Verschure camera's bij de kerkuil, koolmees, groene specht en spreeuw en bij de voederplaats.

De vergadering wordt na de pauze afgesloten met [filmpjes](#) die Christ heeft opgenomen.

Els Scheepers

GEDICHT

Wat betekent natuur voor mij
een vogel, vlinder of zoemende bij
als je goed luistert en de stilte hoort
alleen door windgeruis en vogelzang " verstoord"
het opstijgen van de veldleeuwerik
en plotseling opvliegen van een snip
waarvan ik schrik
het maakt niet uit of het loopt of vliegt
bloeit of groeit
natuur in zijn geheel is wat mij boeit.

Marian Gieseckam

Loonse en Drunense duinen

17 maart zaten 13 wandelaars bij Bos en Duin in auto's te schuilen voor een fikse hagelbui. Toen eenmaal de bui overgedreven was, pakte ieder zijn schoenen en gingen we op weg richting het informatiebord. Beppie, onze gids, vertelde kort de geschiedenis van dit gebied. Daarna werden de eerste stappen gezet op het comfortabele rolstoelpad. We passeren al snel een monument van verzetsstrijders (1944). Op een aantal natuurstenen staan de namen gebeiteld en er staat een koperen schaal schuin omhoog gericht op een steen. Het water in de schaal symboliseert de hemel. Het Rolstoelpad loopt in 'valse plat' omhoog en menigeen had zo zijn bedenkingen of dit wel praktisch te doen was met een rolstoel. Eenmaal boven begrijpen we dat die inspanning meer dan de moeite waard is. Aangekomen op het platform, gaat er letterlijk een wereld open: de [Drunense duinen](#) tonen zich in alle pracht. Wat een schitterend landschap, de Brabantse Sahara in al haar glorie. En dat werd nog extra benadrukt door dreigende wolken aan de horizon waar voor een regenboog zich spanden. Smartphone en fototoestellen leggen dit plaatje vast voor de thuisblijvers. Dan dalen we af in het zand. We lopen richting een paraboolduin. Wie denkt dat er enkel zand is te zien, heeft het mis. Telkens weer verrassend hoe afwisselend het zand kan zijn. Zo passeren we een plek met kleine mosjes. Het blijkt ruig haarmos te zijn, een echte pionier van kaal zand. Juist in deze tijd, nu bomen en struiken nog niet in blad staan, nemen de mossen hun kans waar. Felrode kapselsteeltjes kleuren het zand rood. Hoe mooi is dat!

We lopen voor het paraboolduin langs en kijken nog eens achter ons. Nu is duidelijk de paraboolvorm te zien. Duidelijk levend stuifzand hier. Het is uitkijken geblazen. Juist op deze plek staat het vol met beker-tjesmos. En ook deze kleuren het zand. De top van elk korstmos kleurt felrood. Zo rood als de kop van een lucifer. Wat een mooi contrast met het zand. De koffie genieten we in het zonnetje. Daarna neemt Beppie ons mee richting de capucijnenberg. Dat stuifduin blijkt zijn naam te danken aan het frivole, speelse gedrag van de Capucijnen op zondag. We lopen er rond omheen en vinden een vers dassenpotje; het bewijs dat hier dassen lopen. Dassen zijn propere dieren. Wanneer ze hun behoefte doen, graven ze netjes een kuiltje. Even verderop bestuderen we een bosmierennest. De mieren zijn net 'wakker'. Op het nest krioelt het van duizenden (?) mieren. Deze warmen zich stuk voor stuk op in de zon en lopen, eenmaal opgewarmd door het nest om daar de warmte weer af te geven. Op deze manier komt het nest snel op temperatuur en kan de koningin snel beginnen met de eierleg. Vele lijven maken dit werk licht.

Een ander mos vraagt onze aandacht. In flinke tapijten bedekt grijs kronkelsteeltje het kale zand. Wanneer je zo'n mosje goed bekijkt zie je er grijze (glas)haren op staan. Met deze glasharen beschermt het mos

zich tegen de felle zon. Het mos wordt ook wel cactusmos genoemd.

Wat verrassend toch, dat het landschap in deze onmetelijke zandbak zo sterk kan wisselen.

Regelmatig staan we stil om eens goed rond te kijken. Door het bos keren we terug naar ons start-

punt Bos en Duin, waar een warm bakje koffie, cappuccino of chocolademelk op ons wacht.

De wandeling gestart met een fikse hagelbui, maar verder heel de wandeling droog en af en toe een zonnetje. Maart roert zijn staart..... Beppie, bedankt dat je ons zo'n prachtig stukje Duinen hebt laten zien. Ik kom er snel nog eensterug

Jeroen Nusselein

23 maart 2019 – Wandelroute Banisveld in de Kampina bij Boxtel (8 km)

Zaterdag 23 maart 2019 ging de vogelwerkgroep van Ken en Geniet op excursie naar “**Banisveld**” in de Kampina. Met 20 vogelliefhebbers vertrokken we om 07.00 uur vanuit Dongen naar het natuurgebied.

Het open en gevarieerde [Banisveld](#) telt zeventig hectare voormalige landbouwgrond. Voldoende om plaats te bieden aan ruim 300 verschillende plantensoorten en aan talrijke dieren, waaronder veel vogelsoorten. Ze krijgen een nieuwe kans nu de natuur hier weer haar eigen gang mag gaan. In Banisveld doet u de ene na de andere bijzondere ontdekking.

Jarenlang werd Banisveld intensief als landbouwgrond gebruikt. Maar dankzij de inspanningen van Natuurmonumenten ontluikt de natuur er nu weer. Maatregelen als het afgraven van de bemeste landbouwgrond en het aanleggen van diverse poelen hebben de basis gelegd voor het natuurlijke landschap dat hier ontstaat. De Aberdeen Angus-runderen die in Banisveld grazen – ook wel ‘Groene Woudrunderen’ genoemd – houden het landschap gevarieerd en open, met voldoende afwisseling

tussen ruige bosjes en struwelen en grote open plekken waar heide en kruiden groeien.

De Banisveldwandeling is een rood gemarkeerde wandelroute van 8 km. De route gaf ons een goed beeld van het afwisselende landschap van Kampina. Wij genoten achtereenvolgens van de ruige nieuwe natuur van Banisveld, het kleinschalige landschap rond

de voormalige nederzetting Balsvoort en de vergezichten over de heide van Kampina.

Bij aankomst op de parkeerplaats aan de Koevoortseweg hoorden we al de zang van een aantal vogels waaronder de tjiftjaf, koolmees, merel, roodborst en heggenmus. Het weer was niet, zoals de dag ervoor met volop zon, maar het was bewolkt, droog en geen wind. We gingen op pad en op de weilanden links van ons van het Scheieind zagen we een aantal roodborsttapuiten op de afrasteringdraden zitten. In de laan, waarin we liepen, liet een winterkoning horen dat hij ook aanwezig was, evenals iets verderop de wulp.

Bij het eerste uitkijkpunt over de vlakte van Het Banisveld zagen we de kievit, wilde eenden, staartmeesjes en plotseling een groot aantal kraaien.....wat was er aan de hand.....een zeearend vloog op en de kraaien er achteraan. Een geweldig gezicht zo'n grote roofvogel met een spanwijdte van twee meter.

We hadden hier ongeveer een kwartiertje rondgekeken, het was inmiddels kwart over acht, en konden nog een boomleeuwerik aan ons lijstje toevoegen. Verder wandelend langs het Scheieind namen we nog de volgende vogels waar; vele tjiftjafs, een in de top van een boom zingende zanglijster, boomleeuwerik, vink, matkop, gaai en keken een aantal van ons naar een groene specht.

We staken de Heiloo over en iets verderop de Beerze, deze is beeldbepalend voor dit deel van de Kampina. Vanaf dit punt is de beek ook nooit gekanaliseerd. Het woord Beerze is afgeleid van de naam beerput. Dit heeft puur te maken met de oranjebruine kleur die het ijzerhoudende water op sommige plakken heeft. In dit tussenliggende gedeelte, de Bisschopsvelden, namen we de volgende soorten waar; pimpelmees, houtduif, staartmeesjes, grote bonte specht, grauwe ganzen, boomkruipers en boomklevers.

We waren inmiddels aangekomen (08.45 uur) in het gebied Smalbroeken en keken uit over een moerasgebiedje waar we een rietgors ontdekten, een tweetal Nijlgansen luit-

kwakend, een overvliegende aalscholver, spreeuwen (waar we eerst nog dachten aan kramsvogels) en een roepende buizerd. Enkele vooruitgelopen mensen uit onze groep zagen ook hier de zeearend weer overvliegen evenals een viertal overvliegende grote Canadese ganzen en een blauwe reiger.

We liepen langs de resten van een boerderij. Op deze plek stonden

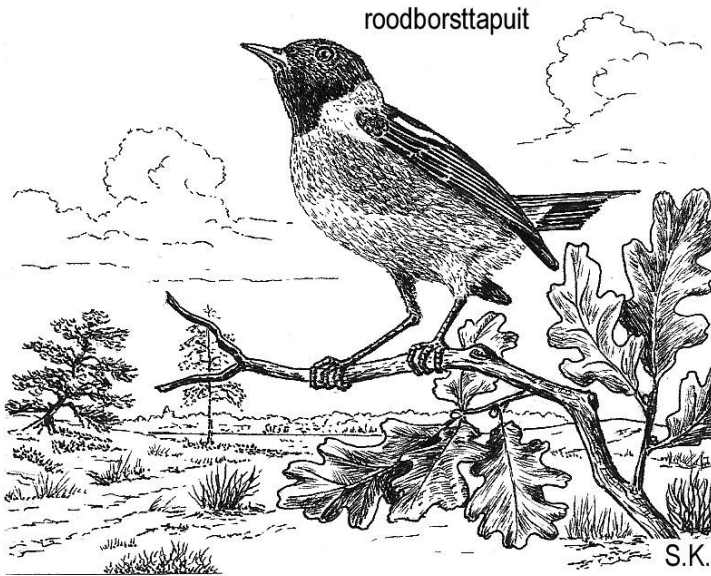

ooit vijf boerderijen. Samen vormden zij de landbouwenclave Balsvoort. Natuurmonumenten heeft de contouren van één van de boerderijen zichtbaar gemaakt met lage muurtjes. In het metselwerk zitten op verschillende plekken kleinere en grote gaten, bedoeld als

leef- en schuilplek voor solitaire bijen en kleine zoogdieren als de buning, hermelijn en muizen. Zo smelten natuur en cultuur hier samen op Balsvoort. Iets verder liepen we langs een aantal bolle akkers. Boeren ploegden het veld vroeger in een spiraal met de voor naar binnen toe, zo ontstond een bolle akker. De afwatering van regenwater ging hier beter. En omdat de akkers vaak in bosdelen lagen, kreeg het graan aan de randen in de lente minder licht, door de laagstaande zon. Het graan in het midden, bovenop de bolling, profiteerde wel optimaal van het zonlicht. En zo was de kwaliteit van het graan uit het midden een

stuk beter dan aan de randen. Op deze plaats hoorde M.J. nog de raaf en tuurden enkelen van ons naar een aantal boomtoppen aan de Melaniedreef. Om het beter te kunnen zien gingen we iets verderop staan en hebben daar, zij het in de verte, in het gebied Brandven, een klapkster in de boomtop gezien. Terwijl we daar met zijn allen stonden te turen vloog plots een sperwer voorbij en vloog een dertigtal watersnippen op uit het gebied voor onze neus. Het is intussen kwart voor tien en we wilden bij huize Kampina ons meegebrachte bakske drinken, want ook een vogelaar moet af en toe fourageren, dus even de pas erin.

In dit lange rechte stuk met aan beide zijden heigronnd tot aan het Vossenbos zagen we nog veldleeuwerik, roodborsttapuiten en graspiepers.

roodborsttapuit

Van tien tot kwart over tien hadden we hier van onze koffie genoten en waren we uitgerust om de tocht te vervolgen. Door het Vossenbos vervolgens door het gebied Smalbroeken en wandelend langs de me-

anderende Beerze kwamen we weer aan bij het Banisveld. Wat hadden we toch weer veel voorbij zien komen. Kauwen, holenduiven, tiftjaffen, boomklevers, rode eekhoorn, grote bonte spechten, een tweetal reeën, gaaien en zagen enkelen van onze groep een middelste bonte specht duidelijk in de boom. Een andere groep had de kleine bonte specht gezien en het vuurgoudhaantje gehoord, met tevens een aantal putters. We liepen inmiddels weer aan de noordzijde van het Banisveld en gingen op zoek naar de nieuwe uitkijktoren in het gebied. Tot onze teleurstelling zagen we dat deze nog niet klaar- en afgesloten was. Op dit uitzichtpunt, zagen we nog een grote zilverreiger, hoorden we de grote lijster, vloog een buizerd over, observeerden we nog een aantal Kieviten en kokmeeuwen. Het was intussen twaalf uur, toen we

de parkeerplaats weer bereikten waar we nog een veldleeuwerik hoorden. Mooi op tijd want pannenkoekenhuis De Rode Haktol, waar we nog een afzakkertje zouden pakken, ging pas om twaalf uur open. Hier hebben we nog van een kop koffie met wat lekker gebak genoten alvorens huiswaarts te keren.

Resumerend, een droge, zij het bewolkte dag, een mooie groep enthousiaste vogelaars, een zeer afwisselend gebied, waar we toch op dit moment al 45 vogelsoorten waargenomen hadden met als uitschieter van de dag, de zeearend. Eenieder weer bedankt voor de gezelligheid.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet.

NEDERLANDSE DAGVLINDERS

Groot koolwitje (Pieris brassicae)

Klein koolwitje (Pieris rapae)

Klein geaderd witje (Pieris napi)

Omdat deze 3 soorten witjes veel op elkaar lijken, neem ik ze maar tegelijk onder de loep.

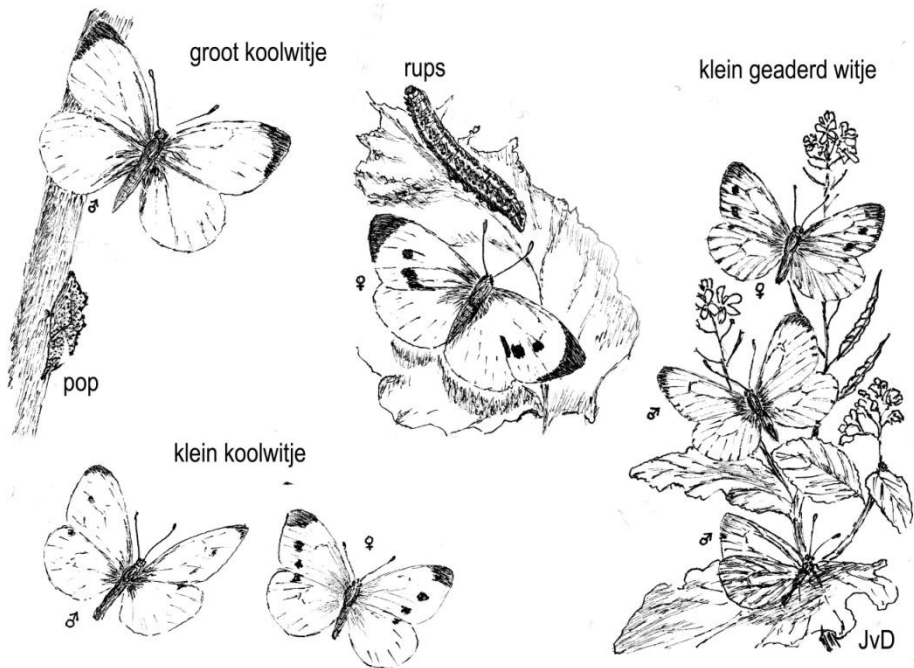
Ze komen algemeen voor in allerlei biotooptypen, overwinteren als pop en verschijnen in april als vlinder. Ze vliegen gemakkelijk van het ene naar het andere gebied; dit in tegenstelling tot de meeste andere vlindersoorten. Vroeger werden grote en kleine koolwitjes regelmatig in wolken van honderden tot duizenden exemplaren waargenomen, vooral aan de kust, trekkend naar Engeland over zee!

In bloemrijke graslanden, bermen en ruigten kunnen we de witjes nectar zien drinken.

De waardplanten (voedselplanten van de rups) zijn allerlei kruisbloemigen. Kruisbloemigen lokken de vlinders niet alleen met nectar, ze produceren ook mosterdolie. Vlinders herkennen deze stof en daardoor de planten waarop ze hun eieren kunnen afzetten. Deze eitjes worden afzonderlijk of in kleine groepjes afgezet en lijken wel op miniatuurmaiskolfjes.

De groeisnelheid van de rupsen is zeer snel (twee tot drie weken). Ze moeten daarom hoogwaardig, eiwitrijk voedsel hebben.

De rupsen verpoppen en het popstadium duurt gemiddeld 11 dagen bij het klein koolwitje en klein geaderd witje en gemiddeld 13 dagen bij het groot koolwitje. Echter bij de poppen die overwinteren, duurt het popstadium natuurlijk veel langer.

Verschillen

Groot koolwitje: verschijnt in het voorjaar het laatst van deze drie soorten en vliegt dan tot begin oktober in twee of drie generaties.

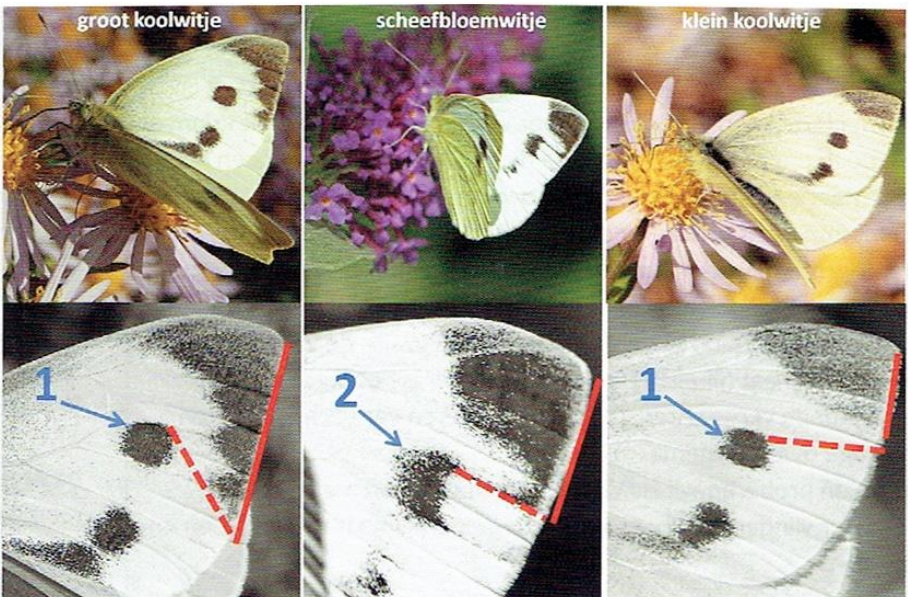
Het is de minst algemene van deze drie soorten en komt later in het jaar vooral voor in de buurt van moestuinen en akkers, waar de eitjes bij voorkeur worden afgezet op gekweekte kolen, dan in grote groepen bijeen.

De vlinder is te herkennen aan de grote, zwarte punt op de voorvleugel, die zelfs in de vlucht opvalt. Deze zwarte punt loopt langs de vleugelrand naar beneden toe geleidelijk af tot voorbij het midden van de voorvleugel. Het vrouwtje heeft twee zwarte vlekken op de bovenkant van de voorvleugels. Op de onderkant van de voorvleugels hebben zowel het mannetje als het vrouwtje twee zwarte vlekken. De achtervleugels zijn aan de onderkant gelig met verspreide grijze schubben. De rupsen van het groot koolwitje zijn lichtgroen met vooral op de rug zwarte vlekjes. Midden op de rug hebben ze een gele lengtestreep en ook een lichtgele streep over de flanken.

Klein koolwitje: vliegt tot eind oktober in drie tot vier generaties. Het is het algemeenste witje.

Ook het klein koolwitje zet haar eitjes vaak af op gekweekte kolen. Zoals de naam al zegt, is deze soort kleiner dan het groot koolwitje. Het zwart op de voorvleugelpunt is veel kleiner en minder opvallend, vaak grijs in plaats van zwart. Het mannetje heeft één zwarte stip en het vrouwtje heeft twee zwarte stippen op de bovenkant van de voorvleugel. De onderkant van de achtervleugels is net als bij het groot koolwitje gelijk met verspreide grijze schubben. De rupsen van het klein koolwitje zijn groen met kleine zwarte stipjes. Over de rug loopt een smalle gele lengtestreep en op de flanken een onderbroken gele lengtestreep.

Klein geaderd witje: vliegt tot begin oktober in twee of drie generaties. De waardplanten zijn wilde kruisbloemigen zoals look-zonder-look, pinksterbloem, koolzaad en veldkers (zelden gekweekte koolsoorten). Deze soort vinden we dan ook meer in natuurlijk gebied. De bovenzijde lijkt veel op die van het klein koolwitje. De donkere voorvleugelpunt echter druppelt als het ware nog wat na langs de vleugelrand. De onderzijde van de vleugels is duidelijk geaderd: geconcentreerd langs de aders is een opvallende donkergrijze bestuiving te zien. Bij de zomergeneratie is deze tekening minder opvallend dan bij de voorjaarsgeneratie. De rups lijkt op die van het klein koolwitje, maar mist de gele lengtestreep over de rug.

Herkenning scheefbloemwitje, klein en groot koolwitje.

Een nieuwkomer

Scheefbloemwitje (Pieris mannii)

Het scheefbloemwitje is een nieuwkomer in Nederland. In 2015 werd deze vlinder voor het eerst gezien in Limburg. In de jaren daarna werd de soort steeds vaker gezien, eerst nog langs de Duitse grens maar in 2018 al verspreid in heel de oostelijke helft van Nederland.

Het scheefbloemwitje is oorspronkelijk een vlinder van steile en rotsachtige berghellingen in de Alpen en nog verder weg gelegen gebergten. De vlinder vliegt daar van maart tot en met september in maar liefst 4 tot 5 generaties per jaar. De soort breidde zich uit naar rotstuintjes met scheefbloem. Via het Rijndal kwam de vlinder steeds verder noordwaarts en in 2014 was hij al tot Midden Duitsland gekomen. In Duitsland heeft de soort zich sterk uitgebreid en vooral de septembergeneratie heeft een sterke trekdrang, waardoor de vlinders in ons land terecht gekomen zijn. Ze kunnen grote afstanden overbruggen. Ook in Nederland kan de soort zich in rotstuintjes met scheefbloem vast handhaven.

Heel mooi natuurlijk, een nieuwe soort in ons land. Maar het maakt het nog lastiger om de witjes uit elkaar te houden! Aan de onderzijde ziet het scheefbloemwitje er hetzelfde uit als een klein koolwitje. Aan de bovenzijde zijn kleine verschillen te zien, als je al de kans krijgt om de vlinder goed te bestuderen! De beste manier is dus om foto's te maken, zodat je op je gemak kunt kijken. De grootte van de zwarte tot grijze voorvleugelpunt zit tussen die van groot en klein koolwitje in. De bovenste zwarte stip op de voorvleugel is aan de kant van de vleugelrand niet rond, maar recht of zelfs hol. Hieronder staan foto's uit het tijdschrift 'Vlinders' van de Vlinderstichting.

De waardplanten van het scheefbloemwitje zijn net als bij de andere witjes kruisbloemigen, met een voorkeur voor scheefbloem dus, maar ook bijvoorbeeld herik. De eitjes zien er hetzelfde uit als van de andere witjes en de rups ziet er uit als die van het klein koolwitje: groen met een smalle gele lengtestreep over de rug en een onderbroken gele lengtestreep op de flanken.

Bron: website van de Vlinderstichting www.vlinderstichting.nl

Hanny Oerlemans

ODE AAN DE BUIZERD

*Als ik je zie kan mijn dag niet meer stuk
jij weet daar niks van maar je brengt mij geluk
veel mooie herinneringen heb ik door jou
aan iemand waar ik zielsveel van hou
als ik je dus zie maak je mijn dag goed en zucht
kon ik maar met je mee daar hoog in de lucht.*

Marian Giese kam

BUIZERD

Zaterdag 6 april 2019 ging de vogelwerkgroep van Ken en Geniet op excursie naar de Ooijpolder bij Nijmegen. Vroeg uit de veren, de wekker liep af om half zes, want het vertrek was om 06.30 uur vanaf de

parkeerplaats bij sporthal de Salamander in Dongen. Met 16 personen gingen we op stap, voor een lange autorit van anderhalf uur. Om 8 uur stonden we op het parkeerterrein bij restaurant "Oortjeshekken" in Ooij van waar we onze tocht starten.

De Ooijpolder, in dit open polderland liggen terpen en oude dijkjes, grenzend aan buitendijks gelegen natuurgebied met ooibossen, moerassen en waterplassen. De Oude Waal is een vroegere loop van de huidige Waal die zich eeuwen geleden heeft verlegd. Tussen de oude en nieuwe loop is een grote zandvlakte ontstaan. De Groenlanden is een binnendijks gebied dat uit afgezette rivierklei bestaat. Vroeger werd er klei gewonnen door steenfabrieken en de kleiputten in de Groenlanden zijn hier de overblijfselen van. In het kader van de landinrichting is er in het noordelijke deel bos geplant en is het afwisselende landschap een thuis voor verschillende vogelsoorten geworden.

Op de parkeerplaats zongen de vogels al volop en namen we hier gelijk al de volgende soorten waar; koolmees, zwartkop, grote bonte specht, winterkoning, groenling, heggemus, ekster en op de schoorsteen van het restaurant een "roestige" ransuil.

We liepen het gebied bij de Bisonbaai in en keken uit over deze grote plas met daarin vele kuifeenden, futen, grauwe gans en een koppeltje brilduiker. Al wandelend tussen de runderen (Galows) en konikpaarden zagen en hoorden we zwarte kraai, vele boerenzwaluwen over het water scherend, blauwe reiger, volop zingende fitissen, balsende kool- en pimpelmezen, kau-

wen, roodborsttapuiten en een overvliegende aalscholver. In de uiterwaarden van de Waal zagen we nog een groot aantal ganzen en eenden maar omdat ze toch wel ver weg zaten en we niet zeker waren van de determinatie was Kees zo vriendelijk om toch maar zijn scoop uit de auto te halen, toch een heel gesjouw dat zware ding. We zagen daar vervolgens, wilde eend, smienten, krakeenden, brandganzen, nijlganzen, grote Canadese ganzen, wintertaling en meerkoet.

We liepen nu aan de noordzijde van de baai over een goed te belopen pad met hoge flinke bomen afgewisseld met mooie struiken, vooral sleedorn, waar vogels goed in kunnen schuilen en eventueel broeden. In de hoge bomen zagen we staartmezen, boomkruipers, putters, vink en tijftjafs. Tussen de boerenzwaluwen die over de baai scheerden zagen we ook nog huiszwaluwen en oeverzwaluwen. In een boom op zo'n vier meter hoogte zagen we een wilde eend die op zijn nest zat de broeien. Iets verderop zat een witte kwikstaart, zong een zanglijster het hoogste lied, vlogen een aantal kokmeeuwen over en deed een roodborst ook zijn uiterste best waargenomen te worden.

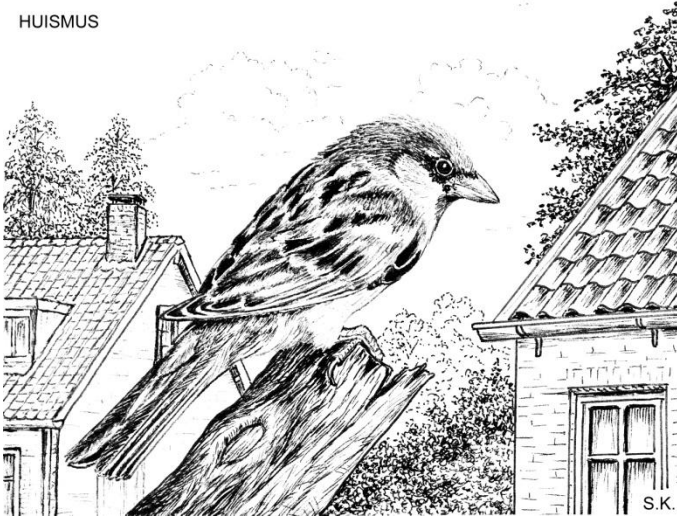
Al turend door onze verrekijkers namen we een aantal kleine vogeltjes waar en Marie-José had het gelijk goed in de smiezen.....een aantal matkopjes. In de hoek van de baai zagen we nog een aantal bergeenden en vloog een buizerd over. Een mooi gezicht is het om de konikpaarden waar te nemen en zeker als daar ook nog een veulentje bij loopt. Dit paardenras is hier niet in grote aantallen aanwezig en zijn zeer rustig en je kunt er rustig langs wandelen. Op het watertje waar we nu langs liepen vloog een witgatje op, waar we verder nog wat wilde eenden en bergeenden zagen.

matkop

Volgens Ad werd het tijd voor een bakske dus bij de eerste de beste gelegenheid stopten we even om van ons zelf meegebrachte bakske te genieten. Nadat we onze koffie genuttigd hadden liepen we over de Ooijsebandijk met aan de ene zijde de Waal met zijn uiterwaarden en aan de andere kant de Groenlanden. We voelden ons net Vierdaagse wandelaars want die moeten ook genieten als ze hier lopen van al dat moois. In de bebouwing van de woonhuizen zagen we nog huismus-

HUISMUS

sen, groenlingen, putters en op een strang van de uiterwaarden zagen we nog een tweetal tureluurs en hoorden we duidelijk wulpen maar konden ze niet ontdekken. Wanneer we de bebouwing voorbij zijn liepen we het gebied "de Groenlanden,

Paardenweide" in. Ook hier zwartkoppen, fitissen, spreeuwen, vinken die volop zongen.

We kwamen uit bij een uitkijktoren en eenmaal boven keken we uit op de mooie natuur om ons heen. Op een ooievaarsnest zaten twee ooievaars, vloog een bruine kiekendief over en lieten de gaaien zich luid horen.

Enmaal uitgekeken vervolgden we onze tocht op het fietspad, wat in dit gebied aangelegd is met aan onze rechterzijde ook weer een grote plas, waar we grauwe ganzen, grote Canadese ganzen, kuifeenden en slobeenden ontdekten. Onderweg weer het gezang van zwartkoppen of waren het deze keer tuinfluiters.....we zullen het niet te weten komen want wanneer we met zijn allen stil staan om goed te luisteren laten de vogeltjes

ons in de steek want ze zingen niet meer voor ons, wel horen we nog wel de boomklever.

Nog een kleine kilometer over deze dijk voor we weer bij de parkeerplaats waren, waar we wel zicht hadden over de Bisonbaai, maar het toch saai lopen was en het verkeer en dan vooral motoren het een stuk drukker maakten. Eenmaal aangekomen bij de parkeerplaats konden de schoenen schoon gemaakt worden en de rugzakken vast in de laadruimtes van de auto's gestopt worden en gingen we voor ons afzakkertje naar het terras bij "[Oortjesherken](#)" waar we binnen onze con-

sumptie zelf moesten gaan halen. We hadden keuze uit divers gebak en een goed bakske koffie of chocomel al dan niet vergezeld met goede slagroom.

We lieten ons hier de revue nog even passeren en we vonden het allemaal een mooie tocht door een mooi gebied waar we toch zo'n 54 vogelsoorten waargenomen hebben.

Plots horen we nog geklepper en wat blijkt....in de tuin bij het restaurant op een ooievaarsnest staan twee ooievaars te kleppen, een mooie afsluiter van de tocht.

Eenieder weer bedankt voor de gezelligheid en voor jullie inbreng want samen weten we meer en leren we van elkaar.

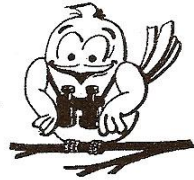
OOIEVAAR

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet.

PROGRAMMA

De parkeerplaats van sporthal de Salamander, Belgiëlaan 2 is het vertrekpunt voor alle tochten, u dient zelf naar deze plaats te komen.

Zaterdag 8 juni: Autotocht van een halve dag naar Huis ter Heide, achter de Moer, met als gids Beppie Verhage. Het gebied staat bekend om zijn mooie vennen, vlinders, planten, vogels en het vele wild. Er is een grote afwisseling tussen bos en weiden en natuurlijk de waterpartijen, welke rijk zijn aan amfibieën en waar vele soorten libellen rond vliegen. Gekend is ook de grote kudde Schotse Hooglanders die hier rond lopen, kortom genoeg te beleven in dit gebied van Natuurmonumenten.

Vertrek 9.00 uur, opgeven voor dinsdag 4 juni 19.00 uur.

Zondag 23 juni: Autotocht van een halve dag naar de [Jantjesplaat](#), dit **laarzenpad** loopt dwars door de nieuwste natuur die de Biesbosch te bieden heeft. Tot 2013 was dit een landbouwpolder, nu is het een uitgestrekt wetland met wilgenvloedbos, nieuwe natuur en verdrongen polderland. Het gebied is erg vogelrijk en er zijn volop beversporen te vinden. De wandeling start aan de Deeneplaatweg, nabij de Spieringsluis. Jeroen Nusslein zal u er veel meer over gaan vertellen.

Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 18 juni 19.00 uur.

Zaterdag 29 juni: Open tuindag Natuurtuin Kandoel vanaf 10.00 uur, tot 16.30 uur, met veel aandacht voor de opnieuw ingezaaide velden en de bezoekers van al dit schoons, de vlinders en andere insecten. Kom een kijkje nemen in het lokaal, bezichtigde zwaluwtil, de nieuwe fotohut en niet te vergeten de bijen-insectenschans. De tuinmannen en vrouwen hebben hun uiterste best gedaan er iets moois van te maken, dus kom gerust eens genieten. Ook imkervereniging Ambrosius is van de partij, om u te voorzien van hun verhaal.

Zaterdag 6 juli: Dagfietstocht, de zogenaamde Piet in 't Groentocht, een gezellige fietstocht door de Brabantse natuur, we komen door de

mooiste plekken en zullen tussen de middag ergens aanleggen. Vertrek is om 10.00 uur, opgeven voor dinsdag 2 juli 19.00 uur.

Zaterdag 20 juli: Avondtocht naar Landgoed Valkenberg, een reeën tocht, onder leiding van Jos van Dongen, Het landgoed bestaat uit gemengd bos, akkers en weilanden en wordt doorsneden door fraaie eiken-en beukenlanen. Dit landgoed bestond al in 1420, de toenmalige eigenares was “joffrouw Lijsbeth van Valkenberge”. Natuurlijk hopen we de nodige reeën te gaan zien. Vertrek 18.30 uur, opgeven voor dinsdag 16 juli 19.00 uur.

Zondag 4 augustus: Autotocht van een halve dag naar de Kampina, waar we gaan wandelen gedeeltelijk langs de Beerze, als gidsen wordt u vergezeld door Fia Grootzwagers en John van Meggelen. Natuurlijk zal er van alles te zien zijn, maar zal er extra op de vlinders en libellen gelet worden. Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 30 juli 19.00 uur.

Zaterdag 17 augustus: Bustocht naar het [Voorne's Duin](#) bij Rockanje, na een korte stop bij restaurant de Duinrand, maken we een wandeling door de duinen. Na de lunchpauze bij hetzelfde restaurant gaan we naar het bezoekerscentrum Tenellapas, met daarbij een mooie heemtuin. U kunt daar deelnemen aan een korte wandeling, of er voor kiezen het bezoekerscentrum en de tuin te bekijken. Meer over deze tocht op bladzijde 42 van dit Hoefblad. Vertrek 8.00 uur en thuiskomst rond 18.00 uur. Voor deze bustocht moet u zich opgeven via de opgavenadressen, betalen echter doen we op dezelfde manier als andere jaren, via de bank. Uw opgave dient **voor dinsdag 6 augustus** binnen te zijn. Ook uw betaling dient u te voldoen voor deze datum op rekeningnummer IBAN: NL44 RABO 0111984114 van de Rabobank Dongen, vermeld daarbij het **aantal personen, bus, uw naam en straatnaam**. Straatnaam is i.v.m. het aantal dezelfde namen. Mocht het voor u bezwaarlijk zijn, dit via de bank te regelen, dan kunt u ook contant betalen bij de opgavenadressen.

Zaterdag 31 augustus: Fietstocht van weer een hele dag door onze mooie provincie, waarbij de gidsen u door de mooiste bossen en velden zullen leiden, waarheen, dat blijft een verrassing, maar het wordt beslist weer een erg mooie fietstocht. Er wordt tussen de middag niet aangelegd, dus u dient zelf zorg te dragen voor een lunchpakketje en iets te drinken. Vertrek 10.00 uur, opgeven voor dinsdag 27 augustus 19.00 uur.

Zondag 15 september: Autotocht van een halve dag naar [de Regte Heide](#) bij Riel, waar Peter Verschure ons de weg zal wijzen, door het Riels Laag en Regte Heide start bij Het Hoefke nr.6 te Riel, hier parkeren we de auto's in de berm. We bezoeken natuurlijk de fraaie grafheuvels en lopen dwars door de hei, met rechts een mooi uitzicht over het beekdal van de Leij, aan het eind van dit mooie pad krijgen we een klein stukje boswandeling en gaan naar Tapsmoer, een grote vogelkijkhut, met uitzicht op het beekdal. Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 10 september 19.00 uur.

Zaterdag 28 september: Dagwandeling door de Mortelen, een prachtig coulisselandschap, met een grote afwisseling van bos, akkers, weilanden en lanen. Een vogelrijk gebied, met redelijk veel wild en als het goed is ook nog tamelijk veel vlinders. Meer hierover in het volgende Hoefblad.

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstaat 50,
tel. 0162-313858

En bij: Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mobiel) 06-10120230
Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie.

Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

LIDMAATSCHAP "KEN EN GENIET":

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar.

Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingstijdschrift wensen te ontvangen.

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Mevr. Ilona van den Elshout, Reggestraat 41, Dongen
Dhr. Peter van der Kooij, Slotlaan 86, Ulvenhout
Mevr. Kaat Nobelen, Broekstraat 42, Dorst
Mevr. José Kool, Hermelijnvliinder 93, Oosterhout
Mevr. Rita van Dongen, Jan Steenlaan 11a, Oosterhout
Dhr. Frans Scheermakers, Heikantsestraat 19, Rijen
Dhr. Wouter Parent, Jonkerbos, Zoetermeer
Mevr. Anita Raaijmakers, Zwartveen, Dongen
Mevr. Christin Heerkens, Strausstraat 15, Dongen
Dhr. René Jansen, Herteveld 3, Dongen

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór **1 augustus** bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, wordbestand, lettertype arial 11 en foto's als jpeg bestand.**

Het e-mail adres is: hoefblad@kenengeniet.nl

Redactie: Jos van Dongen, Sjef Kerkhofs, Roland Commandeur, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers

Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

VRAGENUURTJE ZO TROTS ALS EEN PAUW

Wie: Jack Kimenai

Leeftijd: Bijna 62 jaar

Woonplaats: Dongen

Hobby's: Wandelen en fietsen in de natuur, kaarten, vakantie, lezen, samen met Liese uitstapjes maken, naar ons chalet wat natuurlijk mid-

den in de natuur staat, aan de IJssel en aan de rand van de Veluwe (Posbank).

1. Wat maakt jou trots als een pauw? Ik ben geboren in Klein Dongen waar ik heb gewoond tot mijn vader is overleden, ik was toen 11 jaar. Mijn vader was mijn grote vriend, waar hij was, was ik en andersom. Nadien zijn we verhuist eerst 1 jaar naar Waspik en vanaf mijn 14 jaar naar Rijen. Vanaf Mei vorig jaar wonen we na c.a. 50 jaar weer in Dongen. Ik ben dan ook trots dat ik ondanks het gemis van mijn vader mijn leven heb geleefd, zoals ik dat leef. Dat ik samen met mijn vrouw en zoon bepaalde doelen heb nagestreefd en behaald. Alles mag, niets moet.
2. Waar wordt jij blij/vrolijk van? Als andere mensen het goed gaat, gaat het mij ook goed. Genieten zit in de kleine dingen in het leven. Geniet van het moment, ben je hier bewust van.
3. Wat eet je het liefst. Friet en 2 frikandellen speciaal.
4. Waar heb je een hekel aan? Mensen die het niet zo nauw nemen met de juiste normen en waarden.
5. Wat betekent de natuur voor jou? De natuur stopt niet bij de rand van een dorp of stad, het is het biotoop waar we met zijn allen (mens en dier) samen in leven. Voor mijn 60^e verjaardag werd ik verrast met een stedentripje naar Glasgow samen met mijn zoon, tijdens een wandeling na het avondeten stonden we oog in oog met een vos midden in de stad.
6. Hoe beleef jij de natuur het liefst? Alleen of met een kleine groep s 'morgens vroeg struinen in de natuur, uiteraard met koffie en worstenbrood.
7. Welke beleving vergeet je nooit meer? Ik ben met Liese op vakantie geweest naar Kenia, we zijn toen ook 9 dagen op safari geweest. Tijdens deze safari hebben we de Big 5 gezien en hebben we midden in de natuur in Lodges bij locals overnacht.
8. Wat interesseert jou het meest in de natuur? Ik ben een vogelaar, roofvogels fascineren mij het meest.
9. Waar heb jij de meeste kennis van op natuurgebied? Ik heb naar mijn idee een redelijke algemene kennis, maar als ik onderweg ben met de vogelwerkgroep hoor ik altijd nog nieuwe dingen. Dit vind ik ook het mooiste binnen de vereniging leren van elkaar.
10. Waar zou jij graag wat meer over weten? Hoe ik het juiste lot in de staatsloterij kan kopen.

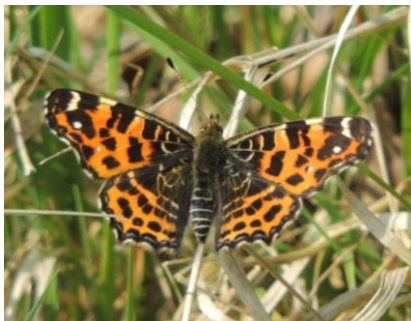
11. Wat zou je graag zien bij Ken en Geniet? Ken en Geniet staat midden in de gemeenschap, en heeft een wezenlijke bijdrage in de gemeenschap van Dongen. Zoals een actieve agenda met een gevarieerd programma, voor ieder wat wils, zoals wandelen, fietsen, werken in de natuurtuin de Kandoel etc. Wat meer jonge aanwas bij de vereniging zou goed zijn, voor het bestaan van Ken en Geniet, en een juiste overdracht van kennis van oud naar jong en andersom.
12. Op welke manier draag jij wat bij aan de natuur? Door zuinig te zijn op de natuur, dit begint bijv. al met de juiste afvalscheiding thuis. Ik heb groene stroom en zonnepanelen op het dak. De opvoeding van je kinderen, ze bewust maken van de waarde van de natuur in de samenleving. Maar ook je snoeppapiertjes niet weggooien in de natuur helpt hier aan mee (mijn vrouw moppert altijd als ze die papertjes overal uit moet halen)

MET DE VLINDERWERKGROEP NAAR DE LANGSTRAAT

Maandag 22 april, 2^e Paasdag, ging Ken en Geniet naar De Langstraat, een oer-Hollands slagenlandschap met langgerekte percelen grasland met sloten en elzen, die vroeger hout leverden en de oevers van sloten verstevigden. Het is een erfenis van de ontginning van land in de Middeleeuwen. De gebieden De Dulver, De Dullaard, De Hoven, De Dellen en Het Labbegat vormen samen het natuurgebied De Langstraat.

We bezoeken deze middag eerst het Labbegat (2) en later de Dullaard. Vanaf het afwateringskanaal gaan we langs de westkant het Labbegat in. Al meteen vliegen enkele vlinders ons om de oren, het Bont Zandooijje en het Groot Koolwitje. We worden muzikaal welkom geheten door het concert van de Cetti's Zanger en het roepen van de Koekoek.

Het is hier heerlijk warm en windstil, dus dan fladderen de vlinders vrolijk rond. Sommige soorten vangen we om ze goed te kunnen bekijken, daarna krijgen ze natuurlijk weer de vrijheid. Het Landkaartje is onze eerste vangst, een opmerkelijke vlinder die vliegt in 2 of 3 generaties per jaar, want nu in het voorjaar is hij oranje van kleur met donkere lijnen en vlek-

ken, de volgende generaties in de zomer zijn zwart met een witte band. Het vrouwtje zet haar eitjes af op de waardplant, de grote brandnetel, op de onderkant van het blad. Ze plakt de eitjes in strengetjes van 5 tot 10 stuks onder elkaar. De rupsen vervellen een aantal keren en als ze volgroeid zijn verpoppen ze. In juli komt de volgende generatie tevoorschijn: zwart met een witte band. Op de onderzijde van de vleugels zien we een landkaartachtig patroon, waaraan deze vlinder zijn naam dankt. Dat hebben we mooi kunnen bekijken, deksel van het potje en hij fladdert weer heerlijk verder. Ook een vuurjuffer verdwijnt in het potje, het is één van de vroegst vliegende juffers.

We gaan even linksaf naar een weitje waar veel pinksterbloemen bloeien, daar moet onze doelsoort van vandaag rondvliegen: het Oran-

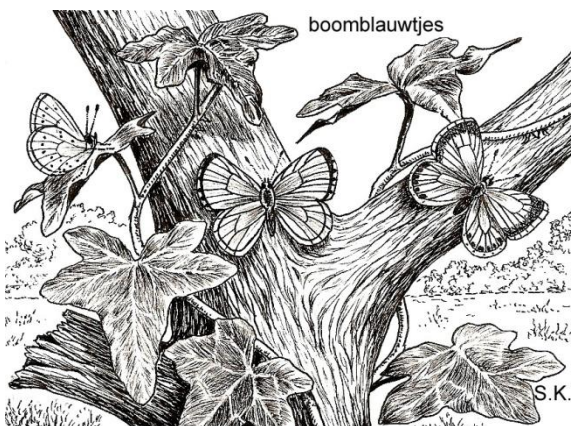
jetipje. En jawel, hier vliegen zeker 4 mannetjes rond, goed herkenbaar aan de oranje vleugelpunten. Het vrouwtje mist die oranje kleur en is dan ook niet zo gemakkelijk van andere witjes te onderscheiden. Aan de onderzijde zijn de vleugels groen gemarmerd. Meestal vliegt het Oranjetipje massaal rond Koningsdag, maar dit jaar zijn ze enkele weken eerder van-

wege het warme voorjaarsweer. Het vrouwtje zet haar eitjes af op bloemknoppen of net ontluikende bloemen van kruisbloemigen, vooral op pinksterbloem en look zonder look, die op een zonnige beschutte plaats groeien, zoals greppels of hooilanden, in de buurt van struweel of bosranden. Ze zet ongeveer 230 eitjes af, niet allemaal bij elkaar, maar slechts één eitje per plant. Één pinksterbloem biedt meestal maar voor één rups voldoende voedsel om te overleven. Bovendien zijn de rupsen kleine kannibalen, bij voedselgebrek vreten ze elkaar op! Na een week komt het rupsje uit het ei en gaat eten, hij groeit hard en barst een aantal malen uit zijn vel. Na vier vervellingen is hij van 1,5 mm uitgegroeid tot een rups van 3 cm. Om te verpoppen kruipt hij naar iets stevigs, bijvoorbeeld een houtige stengel, boom of struik. Rond de stengel worden draden gesponnen, waarna de rups zich van onder naar boven stevig inspint tot een bruine gordelpop. Van juni tot het volgende jaar maart-april hangt de pop daar, om dan als vlinder weer tevoorschijn te komen.

In de sloot groeit volop slangenwortel, een aronskelkachtige moerasplant. We vangen een Citroenvlinder en bekijken hem aandachtig, zo gewoon maar wat is die toch mooi! Net een blad compleet met nerven en een rood vlekje alsof hij iets beschadigd is, dat is ook een prima camouflage, want als hij aangevallen wordt door een vogel, laat hij zich vallen als een blad en ontsnapt zo aan zijn belager. Ook ontdekken we hier een pas uit-

geslopen vrouwtje van de Azuurwaterjuffer.

Het Boomblauwtje komt langsvliegen terwijl we staan te kijken naar het Bont Zandoogje, de Smaragdlibel en ook een vrouwtje Platbuik worden gespot. We hebben nauwelijks 400 meter gelopen en zijn dan bijna op de hoek waar we rechtsaf moeten, en zien dan verschillende Groentjes rondfladderen. Ééntje

gaat zelfs zitten met de vleugels gesloten, deze richt hij als een zonnepaneel op de zon om zoveel mogelijk warmte op te vangen. De mannetjes van het Groentje scholen vaak samen in een struik, meestal ieder jaar dezelfde. Daarom is inventariseren zo belangrijk, want in de om-

geving van die struik moet een beheerder voorzichtig zijn met zijn beheersmaatregelen, want: struik weg – groentjes weg. Het mannetje zit op een uitkijkpost en als er een rivaal langskomt vliegen zij spiraalsgewijs om elkaar heen totdat er eentje verdwijnt. Vliegt een mannetje weg, dan wordt zijn plek door een ander ingenomen, het lijkt

wel stoelendans. Vrouwtjes worden vasthoudend achtervolgd. De waardplanten van het Groentje zijn brem, heidebrem, braam, bosbes, sporkehout, dopheide en struikheide. De jonge rupsen leven in het plantenweefsel. De pop wordt vaak door mieren mee naar hun nest genomen waar hij overwintert.

Wat hier verder ook opvalt zijn de vele aardappelgallen op de eikenstruikjes. Die ontstaan doordat de galwesp met het afzetten van de eitjes ook gif in de bladknop spuit, waardoor het bladweefsel gaat opzwellen en zacht wordt. Ook de larfjes scheiden een stof uit die de groei van de gal bevorderen. In zo'n gal kunnen tot wel 30 larven zich ontwikkelen. In de zomer vliegen de volwassen galwespen uit, mannetjes en vrouwtjes, zij paren en de vrouwtjes kruipen in de grond om daar op de jonge wortels van de eik hun eitjes af te zetten. De larfjes veroorzaken ook gallen maar dan op de wortels. In februari komen ze uit, maar dit zijn alleen vleugellose vrouwtjes, die al lopend naar de bladknoppen gaan om daar eitjes af te zetten. Bevruchting is in deze fase blijkbaar niet nodig.

Zo, nu zijn we op hoek 1 van het vierkant rondom Labbegat. Even in de schaduw, en daar wordt een stukje geschiedenis van het gebied uit de doeken gedaan. De Langstraat ligt op de overgang van zand naar klei, de Naad van Brabant, een 1 tot 5 km brede strook die loopt van Bergen op Zoom naar Boxmeer. Omstreeks 1300 werden er de eerste 20 hoeven of moers uitgegeven. Eeuwenlang werd er turf gewonnen.

Een hoeve of slag was 1600m lang en 96m breed. Er werden sloten gegraven voor de ontwatering, waardoor de lange percelen ontstonden. Men had het recht ven opstrek, men mocht in de lengte verder ontginnen. Men had ook de plicht om langs de sloten elzen te planten, enerzijds als perceelsafschieding, maar ook als geriefhout, brand-

hout (mustert voor de bakkers), bodemverbetering en taludversteving. Aan het einde van de Middeleeuwen was het veen afgegraven en begon men de grond in cultuur te brengen. Bij de hoeven vond landbouw plaats op de hoger gelegen gronden, de verder weg gelegen en nattere stukken dienden als hooiland. In 1901 werd het afwateringskanaal gegraven, waardoor de landbouwgronden nog meer werden ontwaterd. Daardoor ging de vegetatie hard achteruit. Gelukkig zijn kleine

delen van de Langstraat in handen gekomen van SBB. In het Labbegat is de voedselrijke bovenlaag afgegraven en komt het kwelwater weer naar de oppervlakte, waardoor de bijzondere vegetatie van blauwgraslanden weer een kans krijgt. Zo vroeg in het voorjaar is daar helaas nog weinig van te bespeuren.

Verder wandelend komen we langs een bosje waar we even moeten gaan kijken, want, dit is het Groentjesbosje. We zien een twaalftal groentjes rondfladderen, maar het zullen er beslist meer zijn. Zuinig op zijn, SBB! In de sloot kwaken de kikkers er lustig op los. De Blauwe Reiger gaat op de wieken als hij ons ziet. De percelen zijn op verschillende hoogtes afgegraven, waardoor elk perceel zijn eigen type vegetatie krijgt.

Een volgende hoek naar rechts brengt ons op een dijkje, links van ons ligt kasteel Zuidewijn. Langs het afwateringskanaal gaat het weer terug naar de auto's. We hebben hier weer mooi zicht op het slagenlandschap, waar we de Grauwe Gans en de Canadese Gans spotten. Op de hoge dijk vliegen Groene Zandloopkevers steeds een stukje verder voor ons uit. Zij zijn echt in voorjaarsstemming!

Dan gaan we naar de Dullaard, gelegen aan de Kruisvaart. We gaan door een mooi rood-wit geschilderd hek het gebied in, een landhek. De

Dullaard is een landgoed, en dergelijke hekken zijn er meerdere geplaatst door SBB op de toegangen van weiden en paden, zo moet het er vroeger ook uit hebben gezien. Het landgoed is ontgonnen tussen 1936 en 1939 in opdracht van verzekeringsmaatschappij "De Utrecht". We wandelen langs een wei met schapen en dartele lammetjes af. Hier bloeien smeerwortel en witte dovanel, prima nectarplanten voor

bijen. In de strooisellaag langs het pad treft Wouter een Gestippelde Oogspanner aan, een nachtvlinder die je overdag soms rustend kunt zien op de bladeren van eiken en berken (de waardplanten) of in de ondergroei daarvan. Het is een algemene vlinder die verspreid in het hele land voorkomt.

Verder wandelend arriveren we bij de zogenaamde petgaten, 6 stuks op een rij. In de petgaten komen uiteenlopende verlandingsstadia voor. Langs de oevers zien we veenmos, dit kan tot 20 keer zijn droog gewicht aan water opnemen. De bloemen van een enkele echte koekoeksbloem zijn al open, de meeste echter moeten nog in bloei komen. Ook treffen we hier zuring aan, de waardplant van de Kleine Vuurvlinder, en laat die zich nou heel toevallig ook laten zien! Op het water dobberen verschillende watervogels: wilde eend, kraakeend en kuifeend, meerkoet, knobbelzwaan en de fuut.

In de weilanden links van ons bloeit de pinksterbloem uitbundig en daar zien we dan ook weer een aantal Oranjetipjes rondvliegen. Op het pad vinden we ook nog enkele Hooibeestjes, waarvan we er eentje vangen om goed te kunnen bekijken in het loepkotje. Het Hooibeestje vliegt van eind april tot eind september in 2 elkaar overlappende generaties, in bloemrijke graslanden en ruigtes. De mannetjes bezetten een territorium en maken patrouillevluchten. De eitjes worden afgezet op diverse grassen, waaronder reukgras, zwenk- en beemdgrassen. Het

Hooibeestje overwintert als halfvolgroeide rups. Op warme winterdagen eten de rupsen gewoon door. De rupsen verpoppen zich hangend aan een stevige grasspriet laag boven de grond. Langs een knotwilgenlaantje, door een wei vol pinksterbloemen bereiken we de weg. Aan de overzijde ligt nog een stukje van de Dullaard, maar dat slaan we over omdat de tijd voorbij is gevlogen. We komen nog langs de slagen aan

onze rechterhand met weer een landhek, dit keer een kleintje. De auto's komen in zicht, we gaan nog ergens een verfrissing genieten en dan huiswaarts. Tot een volgende vlindertocht!

Fia Grootzwagers

DOE MEE MAAK HET HOEFBLAD NOG MOOIER

Natuurlijk is de redactie blij met mensen die een stukje schrijven, veel van onze leden trekken er op uit, de natuur in en zijn best wel in staat een verhaaltje voor ons prachtige Hoefblad te schrijven. Het hoeft allemaal niet zo uitgebreid te zijn en om tekstfouten hoeft je je helemaal niet druk te maken, die halen we als redactie er wel uit. Schrijf gewoon eens een spontaan verhaaltje van wat u beleefd heeft, als het maar met natuur te maken heeft, doe er een leuke foto bij en deel uw belevenis. De foto's voor de achterzijde begint leuk op gang te komen, we krijgen regelmatig plaatjes toegestuurd en hebben besloten de mooiste foto, voortaan op de voorpagina te plaatsen en daar een verhaaltje bij te plaatsen, u stuurt uw leukste natuurfoto naar de redactie via: <mailto:hoefblad@kenengeniet.nl> en elk Hoefblad zetten wij de leukste of mooiste op de achterzijde van het Hoefblad.

En dan hebben we ook nog ons kennismakingsverhaaltje, zo trots als een pauw.

Wie zich geroepen voelt, vul de vragen eens in, leuk om te delen en ook om elkaar nog beter te leren kennen, zie pagina 26 in dit Hoefblad.

VOGELPRAATJE

Oh heerlijk, het is weer voorjaar. Dagen worden weer langer en de temperatuur loopt weer op. De vogels hoor je 's ochtends vroeg al weer heerlijk zingen en fluiten. Het lijkt wel of ze ons de lente willen aankondigen. Maar niets is minder waar. Mannetjes proberen in deze tijd natuurlijk de aandacht van vrouwtjes te krijgen met het oog op een broedpartner. Een andere reden kan zijn dat ze hun territorium willen beschermen. De lente is de ideale tijd om een partner te vinden om vervolgens jonkies te kunnen uitbroeden. Zodra de dagen langer worden, hoor je de mannetjes vaker zingen. Dit klinkt vaak wat melodieuzer en zachter, dan wanneer ze hun territorium beschermen. Dan fluiten ze korter en klinkt het vaak wat feller.

Wanneer het zonnetje schijnt, hebben niet alleen de vogels er meer zin in, ook de meeste mensen hebben meer energie. Iedereen lijkt vrolijker

en opgewekter. Als je 's ochtend de gordijnen opentrekt en de zon lacht je toe en je hoort de vogeltjes heerlijk fluiten, heb je zin om de dag te beginnen.

In het voorjaar plan ik met mijn partner meestal een tripje in binnen- of buitenland, zo ook paar weken geleden. We zijn weer naar een heerlijk adresje aan de Moezel in Duitsland geweest. Iedere trip zoek ik weer naar wat bijzondere uitstapjes. Zo kwam ik ditmaal op een klein natuurgebied in de buurt van het bekende Cochem. Het ligt ca 5 km van Cochem en ca 1 km voorbij het dorp Klotten als je richting Pommern rijdt. Zoals je op de foto ziet begint de wandeling bij een kleine parkeerplaats langs de Moezel, waarbij je door een voetgangerstunneltje onder de spoorweg moet gaan.

Bij de [Moezel](#) denk je veelal aan wijnvelden en kleine winddorpjes. Zo niet dit stukje natuur, wat specifieke fauna en flora biedt. Je vindt er bloemen en planten uit het Mediterrane gebied, maar ook uit de Alpen. Zo kun je er ook hagedissen en kleine slangen tegenkomen. Je treft er in ieder geval een

mooie waterval en afhankelijk van het seizoen kan dit met veel of weinig water zijn. Wij waren nog vroeg in het voorjaar en hadden zelfs een klein sneeuwbutje en wij zagen dus een flinke waterval 😊.

De rondwandeling bedraagt ongeveer 5 km. De weg naar de waterval bedraagt, als je links het pad omhoog gaat, ca 700 meter. Let op, het pad gaat meteen flink omhoog. Het is best een pittige wandeling en zodoende zijn stevige wandelschoenen aanbevolen. De flora en fauna is er vrij uniek door de unieke ligging. Qua vogels kun je boomklever, grijze gors of ijsvogel tegenkomen. Ook vele soorten vlinders is dit gebied rijk, waaronder de grote vos, kleine ijsvogelvlinder, koningspage, het bonte zandoogje, de apollovlinder en het boomblauwtje. Zelfs een vliegend hert (kever) zou je hier tegen kunnen komen. Helaas troffen wij deze geen van allen door de kou en natte sneeuw die nog viel tijdens onze wandeling. We zagen wel een kleine bonte specht en nog wat kleine zangvogels die ik niet meteen kon thuisbrengen. Op de terugweg kwam ik in één van de wijnvelden nog wel een tuinfluiter tegen.

Die hadden we nog niet eerder gezien en zodoende terug in het huisje even de kenmerken opgezocht.

De tuinfluiter komt zowel in Duitsland als in Nederland in redelijke aantallen voor. Hij kan veel beter met de weersomstandigheden omgaan dan de meeste verwante soorten. Hij komt zodoende verder zuidelijk als noordelijk (tot zelfs Centraal-Siberië) voor. Herkenbaar aan de grijs en beigebruine kleur, bruingrijs op de rug en grijswit op de buik en grijze poten. Heeft een korte stompe snavel en een grijze vlek in de hals. Hij is verwant aan de zwartkop en heeft de grootte van een koolmees. Laat zich niet snel zien, maar is wel vaak te horen. Wij hadden het geluk dat hij mooi stilzat op een wijnrank, want meestal leeft hij in dichte struikgewassen, bosranden of houtwallen. Zijn voedsel is insecten, vooral blad-

luizen en hun larven, tijdens de broedperiode. De rest van het jaar eet hij veelal bessen en insecten. Hij broedt van begin mei tot juli. Eén broedsel per jaar met 4 tot 5 vuilwitte tot lichtbruine eieren met een broedduur van ongeveer 12 dagen. Beide ouders broeden op de eieren. Hij maakt een komvormig nest in dichte begroeiing en zit dus meestal goed verscholen.

Zoals gezegd laat de tuinfluiter zich niet snel zien en zodoende moet je vooral op zijn gezang afgaan. De zang lijkt op die van de zwartkop, maar dan met meer heldere, snelle tonen. En de zang wordt ook weleens beschreven als een merel met haast. Of je gaat op een bankje zitten en wacht tot hij voor je op een wijnrank gaat zitten, zoals wij 😊.

Het mooie aan de natuur is dat je er altijd van kunt genieten, ook als het weer even tegenzit. Je wordt altijd weer verrast met nieuwe flora of fauna. Maar je gaat het pas zien als je het doorhebt, zei Cruïjf ooit. Geniet nog van de lente en de zomer die alweer voor de deur staat. Zomergroet.

Ronald Commandeur

27 april 2019 – De Malpie, Valkenswaard

lengte 7 km

Zaterdag 27 april, Koningsdag, gingen Ken en Genieters met de vogelwerkgroep op excursie naar natuurgebied “de Malpie” bij Valkenswaard. Om 07.00 uur was het verzamelen bij de Salamander. De weersvooruitzichten waren niet zo gunstig voor een vogelwandeling, er was regen en veel wind voorspeld.

Het was droog toen we vertrokken en we zouden wel zien wat het werd. Twee jaar geleden stond deze tocht voor de vogelwerkgroep ook al op het programma maar toen was hij niet doorgegaan omdat ook toen regen roet in het eten gooide. Toen we na een ritje van een uur op de plek arriveerden was het nog droog al vielen er enkele druppeltjes, dus regenkleding aan, paraplu mee en hoppa.....gaan.

[De Malpie](#) is één van de mooiste gebieden van Noord-Brabant en ligt ten zuiden van Valkenswaard. Het is een relatief klein natuurgebied, maar van ongekende schoonheid. Het bestaat uit zo'n 350 hectare aan stuifzanden, natte en droge heide, vennen en bos. Het gebied is een broedplaats voor allerlei (water)vogels en trekt veel soorten insecten, zoals vlinders aan. De combinatie van heide en bos maakt de Malpie tot een prachtig wandelgebied, met een rijke flora en fauna.

Direct bij de Venbergse Molen werden we begroet door een aantal witte soepganzen die ons luid kwakend welkom heetten. Het is een kleine honderd meter over de openbare weg naar het bosgebied waar we toch al een aantal vogelsoorten waar-

namen waaronder; de tuinfluiter, fitis, winterkoning, zwartkop, houtduif, vink en tijftjaf. De stevige wind en het toch wat druilerige weer zorgden ervoor dat de vogels stil waren en zich niet lieten zien dus wandelden we maar wat door op onze tocht. Onderweg konden we op de leestafel nog een aantal gedichten lezen. Hier en daar stonden we stil om de vogelgeluiden tot ons te nemen en als je dan goed keek zag je toch de vogels, waar we toch voor kwamen. Uitkijkend over de Schopschoorse Heide genoten we van het uitzicht en zagen we merel, boomklever, boomleeuwerik en boompieper. De wind had ook in dit gedeelte goed huisgehouden want op onze weg lag plots een paar omgewaaide bomen, dus.....door de knieën en onder de boom door en beentjes omhoog om er over heen te klimmen. Het ging bij eenieder goed af, hier en daar werd een handje toe gestoken en zo konden we onze tocht vervolgen. Toch zagen we nog een aantal vogels van dichtbij in de bomen langs ons pad. Zo hadden we mooi zicht op een boompieper voor ons en een aantal koolmezen, hoorden we in de verte een koekoek en vloog een blauwe reiger voorbij. In de heide voor ons zagen we nog een roodborsttapuit en hoorden we het hoge geluid van de goudhaan in de toppen van de bomen. Langs het pad stonden een aantal schitterend uitgesneden houtwerken waaronder een uitgebeelde uil en iets verderop een mooi aangelegd

koekoek

merel, boomklever, boomleeuwerik en boompieper. De wind had ook in dit gedeelte goed huisgehouden want op onze weg lag plots een paar omgewaaide bomen, dus.....door de knieën en onder de boom door en beentjes omhoog om er over heen te klimmen. Het ging bij eenieder goed af, hier en daar werd een handje toe gestoken en zo konden we onze tocht vervolgen. Toch zagen we nog een aantal vogels van dichtbij in de bomen langs ons pad. Zo hadden we mooi zicht op een boompieper voor ons en een aantal koolmezen, hoorden we in de verte een koekoek en vloog een blauwe reiger voorbij. In de heide voor ons zagen we nog een roodborsttapuit en hoorden we het hoge geluid van de goudhaan in de toppen van de bomen. Langs het pad stonden een aantal schitterend uitgesneden houtwerken waaronder een uitgebeelde uil en iets verderop een mooi aangelegd

insectenhotel. We liepen nu al een uurtje in de miezelregen maar daar kwam toch een eind aan want de sluisen werden opengegooid en we werden getrakteerd op een stevige bui die toch wel

ruim een kwartier duurde. Poncho's werden aangedaan, paraplu's in de wind en zo liepen we eigenlijk in het mooiste gedeelte van de Malpie met uitkijk op een aantal mooie vennen, in de stromende regen. Toch trotseerden een aantal gaaien de regen en lieten zich luid horen, dat ook zij van dit weer baalden. Het is half tien wanneer we aankwamen bij het Grote Malpie Ven. Het waaide hier behoorlijk maar na enige tijd zwakte de wind af en werd het warempel droog. Bij dit ven zagen we kuifeenden, baltsende futen, meerkoet, wilde eend, knobbelzwanen, dodaars, boerenzwaluwen en oeverzwaluwen. Het werd tijd voor een bakske en dan komt een plaats waar een bank met tafel staat goed uit, wel zagen we kort daarvoor nog mooi een veldleeuwerik voor ons zitten en achter ons in de struiken een grasmus. Een warm bakske zelf meegenomen koffie ging er goed in en we namen er dan ook de tijd voor. De poncho's en de paraplu's konden weer opgeruimd worden want het was droog en af en toe dreigde zelfs de zon door te komen, wat dan gelijk weer resulteerde in vogelgezang van ditmaal de fitis en

DOMMELDAL

S.K.

de winterkoning en vloog een zwarte kraai voorbij evenals een kokmeeuw. Na een klein kwartiertje gingen we weer op pad. De tocht vervolgend door het Dommeldal, de Dom-

mel stroomt hier langs het gebied, zagen een aantal van ons nog een ree oversteken en keken we met de telescoop in de verte naar een rietgors en een roodborst-tapuit in de

boomtoppen op de heide. In de boomtoppen langs de pad waarlangs we liepen alarmeerden ook nog een aantal vinken en staartmeesjes. We naderen toch bijna het einde van de tocht en keken nog uit over een mooi ven met vele waterlelies in knop en iets verderop een meanderende Dommel.

In de weides langs de openbare weg zagen we nog een aantal grauwe ganzen, nijlganzen, hoorden we nog de boomkruiper, de roodborst en de groenling. Een natte tocht en ondanks het slechte weer hebben we

toch nog 37 vogelsoorten waargenomen. Aangekomen bij de plaats waar we onze auto's gepar-

keerd hadden, het is intussen elf uur, besloten we nog een afzakkertje te pakken op het terras (overdekt) bij de Venbergse Molen. We lieten ons de heerlijke Bruegelvlaai met slagroom en koffie of warme chocolmel goed smaken en sloten op een leuke manier deze vroege vogeltocht af.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet

RHODONDENDRON

rhododendron

Dit geslacht telt 600 – 1000 verschillende soorten, de van oorsprong Aziatische plant geldt in ons land als exoot. Van oorsprong heeft hij niets te zoeken in het bos in Dongen volgens de boswachter waar we dit exemplaar tegen kwamen. Tuinliefhebbers zijn dol op de Rhododendrons, hij is in veel tuinen te vinden, boswachters (natuurlijkhebers dus) zien ze liever niet. En daar begrijp ik helemaal niks van, want ik zelf heb er al meer dan 50 jaar van genoten. Want wat te denken waar Ken en Geniet al heel veel geweest is: Gorp en Rovers, Ulvenhout, Riels Hoefke, Den Brand, Pannenhoef (hier was zelfs een hele laan met dendrons), Kampina, De Utrecht links en rechts, de Baest – heel mooi. En niet te vergeten de Efteling, daar staan ook nog 100.000 plantjes zomer en winter goed. En die doen het allemaal goed, en ik weet zeker dat er nog meer gebieden zijn in Brabant. De wortels van de Rhododendron scheiden remmende stoffen af, die verhinderen andere planten in hun buurt zich te ontwikkelen. Er bestaat zelfs een verhaal van een stalmeester van het Koninklijk Huis, die na de feestdagen van kerstmis een feestavond gaf en als er dan kerstbrood overbleef, dan zei de stalmeester: “Gooi ze maar achter de Rhododendrons”. Volgens mij zijn toen de voedselbanken gekomen, en die houden nu schijnbaar ook weer over. Wat die Rhododendrons betreft zie ik het niet zo somber, ik denk dat het met een duikboot zoeken is op laag water.

Ik heb nog wel een ander probleem: ik trapte vanmiddag met mijn kleine voetjes in een grote dot kauwgom. Heel Nederland ligt er vol mee, en erger, moeilijk op te ruimen. En beste mensen, de natuur is zo mooi in het voorjaar en het is weer zo voorbij. Geniet ervan!

De oude voorzitter, Bertus Koreman

BUSTOCHT VOORNE'S DUIN 17 AUGUSTUS

Een jarenlange traditie houden we in eer, het maken van een dagtocht met de bus, deze keer naar de kust en wel naar Oostvoorne.

[Natuurgebied Voornes Duin](#) ligt op Voorne-Putten, in Zuid-Holland.

Een bijzonder duingebied aan de kust, op slechts een half uur rijden vanaf Rotterdam. Voornes Duin staat bekend om de verschillende landschappen. We wandelen over uitgestrekte duinen, bloemrijke duingraslanden en vochtige valleien. We lopen langs moeras, stille duinmeertjes en bos en proberen de vele soorten planten en de bijzondere vogels die zich hier thuis voelen te ontdekken.

De bus vertrekt bij de Salamander om 8.00 uur, rond de klok van 9.30 uur denken we aan te komen bij [restaurant paviljoen de Duinrand](#), hier staat koffie/thee/cappuccino, met keuze uit appeltaart of bosbessen-

taart (en slagroom voor de liefhebber) al klaar. Na deze korte pauze gaan we van start voor een prachtige wandeling door het duingebied

achter het restaurant van 5 kilometer, grotendeels door de duinen. Daarna keren we terug bij het restaurant en gebruiken daar de lunch, een zogenaamd twaalfuurtje,

landbrood met carpaccio, minestrone soep, landbrood met rundvleeskroket en mosterd, waarbij naar keuze 1 drankje uit het Hollands drankenassortiment, dit wordt per persoon voor u uitgeserveerd. Na de lunch stappen we weer in de bus, voor een korte rit, naar het bezoekerscentrum van het Zuid Hollands Landschap, Tenellapas, hier kunt u dit centrum bekijken, de heemtuin bezichtigen, of u gaat mee met een tweede korte wandeling van ongeveer 3 km.

Een rijkdom aan planten

Wist je dat meer dan de helft van alle soorten Nederlandse wilde planten voorkomen in Voornes Duin? Langs de wandelpaden bloeien bijvoorbeeld de bijzondere hondstong en koninginnekruid. In de duinvallei groeien soorten als de parnassia en slanke gentiaan. Al deze planten trekken veel vlinders aan. Gewone soorten, zoals de dagpauwoog. Maar ook zeldzame soorten als het koevinkje, het bont zandooieje en de kleine parelmoervlinder. Ze vliegen van bloem tot bloem om nectar te verzamelen of om hun eitjes te plaatsen.

De kosten van deze bustocht, inclusief koffie met vlaai en lunch, bedragen voor leden € 35, - en niet-leden € 40, - Voor deze bustocht moet u zich opgeven via de opgavenadressen, betalen echter doen we, via de bank. Uw opgave en betaling dienen **voor dinsdag 6 augustus** binnen te zijn, zie programma.

NATUURTUIN KANDOEL

Zoals altijd is er weer van alles gedaan in ons natuurparadijsje, de bijenschans is helemaal klaar, het is een prachtig bouwsel geworden. Helemaal ingepast in onze natuurtuin, met een groen dak, dat inmiddels ook ingezaaid is met klapprozen. Om te voor komen dat kinderen op het dak zullen gaan klimmen is de schans rondom aangeplant met sleedoorn en meidoornstruiken, nu zijn ze nog klein, maar dat zal met de jaren wel goed komen. Het afgeplagde gedeelte is alweer ingezaaid en zal deze zomer hopelijk al mooi staan te bloeien. In de schans staan 3 korven te wachten op bewoning, we hopen dat hier zich een bijenvolkje zal vestigen, dat hier zelfstandig mag wonen. De naast de schans gelegen heuvel met zand hebben we geheel ontdaan van bramenstruiken, het zand zal verder met rust gelaten worden, zodat het een stevige zandberg wordt, welke we recht af willen steken, in de hoop op een groepje oeverzwaluwen, maar dat wordt afwachten. Inmiddels is de vogelkijkhut achter "Ons Nest" voorzien van een achterwand, zodat de fotografen of andere belangstellenden ook hier uit de wind en in het donker zitten. Als u dit leest, staat de tuin vol met bloemen, als het weer tenminste meewerkt, want u hebt het vast wel gemerkt, het is opnieuw ontzettend droog. Aan de tuinploeg zal het niet liggen, de paden worden regelmatig gemaaid, ongewenste planten, zoals zuring worden verwijderd, waar nodig palen vervangen en plannen gesmeed.

Kom zeker eens kijken op **zaterdag 29 juni**, de tuinwerkgroep en de imkers zullen u gastvrij welkom heten.

BIJENPLANT IN BEELD

Echte koekoeksbloem

De Echte koekoeksbloem heeft voor de bijen en ook voor de imker soms een verrassing in petto. Meestal kunnen bijen er zowel nectar als stuifmeel op verzamelen. Maar het kan voorkomen dat een zwam het stuifmeel van de bloemen heeft vervangen door eigen middelen voor de voortplanting. Voor de imker kan de honingooft dan onverwachte resultaten opleveren.

Vochtige standplaats

Van de twaalf soorten van het geslacht Koekoeks- bloem (*Lychnus*), behorend tot de Anjerfamilie (*Caryophyllaceae*), is de Echte koekoeksbloem de enige die in ons land inheems is. De Echte koekoeksbloem heeft haar naam te danken aan het voorkomen van schuim in de bladoksels. Vroeger dacht men dat het spuug was van de koekoek. Het schuim is echter een afscheiding van de Schuimcicade (*Philaenus spumarius*) die dit gebruikt om ongezien te blijven. Binnen de Anjerfamilie is de plant een buitenbeentje. In tegenstelling tot andere soorten van de familie houdt zij van een vochtige standplaats. In ons land is ze dan ook een algemene plant van natte weilanden en vochtige duinvalleien. Zij heeft echter veel te lijden gehad van ontwateringen en het areaal is daardoor teruggedrongen naar slootkanten.

Korte levensduur

Echte koekoeksbloem heeft, ondanks dat ze een overblijvende plant is, maar een vrij korte levensduur. Zij overwintert met een rozet van tegenover elkaar staande bladeren. Langs de bloeistengel staan de smalle bladeren kruisgewijs tegenover elkaar. De hoofdbloei valt in de voorzomer. Daarna kan er nog een nabloei tot in de herfst plaatsvinden. De bloemen staan in bijschermen die, verspreid langs de hoofdstengel staande, samen een losse tros vormen. De kelkbladen zijn voor een groot deel met elkaar vergroeid. Ze vormen samen een eivormige kelkbuis. De bloemkroon wordt gevormd door vijf bladen. Ze bestaan uit een smal gedeelte aan het begin, de nagel genoemd, en een brede plaat die is verdeeld in twee brede slippen in het midden en twee smalle slippen langs de zijkant. Zo'n bloemvorm met vele geleidingen is gunstig voor de optische oriëntatie van bezoekende Insecten. De kleur is roze, soms wit

Bijen verzamelen zowel nectar als stuifmeel op de bloemen.

Vermeerdering

Echte koekoeksbloem vermeerdert zich door middel van zaad. De vrucht is een eivormige doosvrucht die aan de bovenzijde met vijf korte

tanden opengaat. Door schudden van de vrucht, bijvoorbeeld door de wind of door langslopende dieren, worden de zaden naar buiten geslingerd. De zwarte zaden zijn bezet met rijen korte stekels. Ze hechten zich daarmee gemakkelijk aan de vacht van langslopende dieren, die op deze wijze voor de verspreiding zorgen. Het zaad kiemt direct na verspreiding.

BIJENPLANT IN BEELD

Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*)

A in bloei staande plant; B bloem gezien van boven; C kroonblad met meeldraad; D losstaande meeldraden; E stuifmeelkorrel (periporaat) met korreloppervlak; F deel bloemkelk met stamper; G geopende doosvrucht; H zaad.

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

LIDMAATSCHAP "KEN EN GENIET

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:

uil@kenengeniet.nl

Thieu Verharen
Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers
Roeloff van Dalemstraat 50,
Dongen
Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep:

Nestkastencoördinator
vogel@kenengeniet.nl

Leo Reijnierse
Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen
Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep:

vlinder@kenengeniet.nl

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47
5102GD Dongen
tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure
Groenstraat 11a, Dongen
Tel. 0162-313297

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op deze plek. Heeft u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 augustus naar hoefblad@kenengeniet.nl en u weet delen is leuk.

Marie José van Gestel

Wim van Leijssen

Fia Grootzwagers

Christ Grootzwagers

Bart Leemans

